

Adelsö Hembygdslag

Verksamhetsberättelse för Adelsö Hembygdslag för år 2019

Styrelsen har under året bestått av

Ordförande	Agneta Collberg
Vice ordförande	Stefan Qviberg
Kassör	Kjell Björk
Protokollförare	Roterat i styrelsen
Ledamöter	Christina Qviberg Anders Ellström Maya Bergqvist Stefan Qviberg Siri Lundmark
Suppleanter	Eeva Axe Lars Skedinger Laila Månsson Wester Rico Rönnbäck
Hedersledamot	K V Jacobson

Övriga poster och uppdrag inom Adelsö Hembygdslag

Revisorer	Eva Holmberg Eva Wiklund
Revisorssuppleanter	Seth Björk Per Lundstedt
Valberedning	Berit Dreyfert Kristina Lennartsson

Museikommittén Anders Ellström, Stefan Qviberg

Programkommittén Agneta Collberg, Lars Skedinger, Stefan Qviberg

Dokumentationskommittén Lars Skedinger, KV Jacobson

Bagarstugan och bakkingsdagar Agneta Collberg

Örtagården och biveisningskupa Siri Lundmark, Maya Bergqvist, Laila Månsson Wester

Hembygdsgården, kontakten med marknadsdeltagare – Stintan Qviberg

Kontaktperson till Adelsö Föreningsråd Stintan Qviberg, Laila Månsson Wester

Kontaktperson för reparation och underhåll Rico Rönnbäck

Kontaktperson Café Hovgården Siri Lundmark

Externa kontakter övrigt Lars Skedinger

Reparation och underhåll av byggnader Raymond Larsson, Mats Lundgren och Gordon Rönnberg (Snickargruppen)

Hemsidesansvarig utanför styrelsen Kalle Runristare

Bildarkivet Agneta Collberg

Avläsning av el. Utanför styrelsen Mats Lundgren läser av på Uppgårdens övervåning

Medlemmar

Antalet betalande medlemmar var 127. Medlemsavgiften för år 2019 var 100 kr. Föreningen har en hedersmedlem Johan af Klint.

Möten

Årsmötet hölls söndagen den 17 februari 2019 i Hembygdsgården. Protokollet finns att läsa på Hembygdslagets hemsida.

Efter det formella årsmötet berättade Cathrine Abrahamsson om modellmakeri.

Styrelsemöten. Styrelsen har under året haft 9 protokollförda sammanträden. Protokollen återfinns på Hembygdslagets hemsida.

Stöd och bidrag

Från Ekerö kommun har Adelsö Hembygdslag erhållit verksamhetsbidrag på 9.000 kr för år 2019.

Studieverksamhet har skett i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan varifrån Hembygdslaget erhållit 2.400 kr i bidrag.

Angående Uppgården och kostnader

Hantering av renovering och underhåll av byggnaderna på Uppgården

Uppgården ägs av Ekerö kommun. Dock är vagnslidret Adelsö Hembygdslags egendom. Adelsö Föreningsråd har avtalat med Ekerö kommun om att underhålla Uppgården. Adelsö Föreningsråd har i sin tur avtalat med Adelsö Hembygdslag att utföra underhåll av byggnaderna.

Under årens lopp har detta fungerat utan friktion då kommunen ersatt Adelsö Hembygdslag för större investeringar där vi inte kunnat få bidrag från annan part.

Under 2018 renoverade vi mangårdsbyggnadens sk postrum. Vi utförde allt arbete ideellt såsom målning av snickerier, tak och tapetsering. Vi begärde av kommunen att stå för materialkostnaden om 12.237 kr, då vi ansåg att detta var en investering och borde därför betalas av ägaren. Personförändringar i kommunen har skett och nu hänvisar kulturförvaltningen till fastighetsförvaltningen och frågan är ännu olöst.

Vi önskar minst ett tilläggsavtal som klargör hantering av underhålls- respektive investeringskostnader. Vi skulle också vilja justera avtalet med kommunen, så att Adelsö Hembygdslag ersätter Adelsö Föreningsråd i befintligt avtal, då det är så det praktiskt fungerar. Om man ändå ändrar i avtalet så bör man också se över hur elektriciteten skall betalas i Uppgården.

Viss uppmjukning av kommunens position kan skönjas, då kommunnämndens ordförande vill träffa oss tillsammans med kulturförvaltningschefen och ordförande i Tekniska nämnden. Detta möte skulle ske i slutet av januari men har ännu inte kommit till stånd i mitten av februari!

Här är den sammanslagna kostnaden som Adelsö Hembygdslag haft under åren 2017, 2018 och 2019.

El övervakning i Uppgården	12.165 kr
Vägavgift	4.894 kr
Underhåll/reparationer	21.775 kr (vara 12.237 kr avser större ommålning)
Summa	38.814 kr

Adelsö Hembygdslag

Hembygdsgården på Adelsö

Kyrkan har informerat om att de vill sälja hembygdsgården till en privat aktör. Den privata aktören har inte redovisat vad motivet för köpet är. Adelsö Hembygdslag har svårt att tro att köparen vill renovera hembygdsgården utan att kraftigt höja hyresavgiften eller sälja hembygdsgården med god förtjänst. Den nya köparen kommer i så fall istället att höja hyreskostnaden.

För Adelsö Hembygdslag kommer hyreshöjning av allvarligt slag slå mot våra aktiviteter i Hembygdsgården såsom våra föredrag och utställningar. Adelsö hembygdsgård är en samlingspunkt för Adelsös föreningar och för kommun- och riksdagsval. Det är därför naturligt att kommunen utnyttjar sin förköpsrätt för att säkra tillgång till vallokal och säkra föreningslivet på Adelsö.

Adelsö Föreningsråd driver föreningarnas talan gentemot kyrkan och kommunen. Adelsö Hembygdslag verkar i denna fråga genom Adelsö Föreningsråd. Föreningsrådet genom dess ordförande Anders Gustafsson har skickat brev till samtliga partiledare angående våra ståndpunkter. Det är idag oklart hur kommunen kommer att rösta i kommunalfullmäktige då förköpsrätten behandlas. Det är därför viktigt att våra medlemmar engagerar sig via mail eller på annat sätt för att påverka våra lokalpolitiker att rösta för att utnyttja förköpsrätten.

Aktiviteter och arrangemang

Datorkurs för ovana

Ledare: Sonja Kvål

Tid: Adelsö Hembygdsgård måndagen den 28 januari och
måndagen den 4 februari

Sonja lär ut datorkunskap på en nivå anpassat efter deltagarnas färdigheter.

OH-material delades ut för kunna repetera färdigheterna. Sonja gick igenom e-legitimation, bildhantering, flyttning av filer, sociala medier, MS Word, lagring i molnet samt källkritik och säkerhet vid surfing mm.

Antal deltagare: 7st

Årsmöte

Tid: Adelsö Hembygdsgård 17 februari kl. 18

Föredrag om modellmakeri

Ledare: Cathrine Abrahamsson

Tid: Adelsö Hembygdsgård 17 februari k. 19

Cathrine tillverkar modelldockor som används av museer och utställningar. Dockorna är i naturliga storlekar. Hon berättade om hur hon först gör avgjutningar av levande modeller som hon sedan gör om. När modellen är klar så ska den målas så naturtroget som möjligt. Det kan behövas ett 20-tal färger till ett ansikte till exempel. Dockorna får sedan kläder av en annan hantverkare innan de är klara till utställningslokalen. En otroligt spännande och engagerande föreläsning.

Antal deltagare: 34st Varav kvinnor: 17st

Hembygdsforskning på Adelsö

Ledare: Lars Skedinger, Lennart Rydberg och Anders Sahlén

Tid: Adelsö Hembygdsgård torsdag 14 mars kl. 1900

Syftet med genomgången var att så ett frö till en mer permanent och långsiktig hembygdsforskning i hembygdslagets regi.

Lennart Rydberg inledde med att visa en sammanställning av forskningsmaterial om Adelsö, som han använt sig av vid sina många presentationer. Adelsö-materialet handlar om byar, torp, ångbåtar, adel, rågångar, skolor mm. Arkivmaterialet är hämtat från mantalslängder, jordeböcker, lantmåterihandlingar, bouppteckningar, uppbördsböcker och annan skatteinformation, kyrkböcker med husförhörslängder mm. Trösterikt är byarna och vägarna är i stort sett desamma under århundradena.

Lars Skedinger fortsatte med att presentera vårt senaste forskningsprojekt, som handlade om ”Hur elektriciteten kom till Adelsö”, och visade vilka källor som använts och vilka erfarenheter som projektet givit. Vi har fått en hygglig bild hur elektriciteten infördes på Adelsö men exakta tidsuppgifter visade sig svårare att få. Det berodde på att tillgång till arkiv var begränsade och att ingen nu levande person var med på 1920-talet. Därefter diskuterades olika ambitionsnivåer och ett 20-tal lämpliga kommande projekt. För att bekanta sig med tekniken och få erfarenhet rekommenderades en måttlig ambitionsnivå. Ett förslag från styrelsen är ”Potatishantering på Adelsö”.

Antal deltagare: 37

Varav kvinnor: 22

Intresset för Björkö / Birka under 1000 år

Ledare: Lennart Rydberg

Tid: Adelsö Hembygdsgård torsdag 28 mars kl 1900

Birka aldrig helt bortglömd men det har funnits irrläror under olika tider. Sveakungen anlade Birka omkring 750 och Ansgar kom 829. Varför försvann Birka? Lennart ledde oss med säker hand igenom historien, den äldre såväl som turismens nuvarande. Ångbåtstrafiken, utgrävningarna och minnen från personliga skolbesök hanns också med.

Antal deltagare: 31

Varav kvinnor: 13

Svensk-finskt signalspaningssamarbete

Ledare: Pertti Hänninen

Tid: Adelsö Hembygdsgård torsdag den 25 april kl. 1900

Pertti berättade med stort personligt engagemang om det finska signalspaningsarbetet. Redan 1927 bildades finska "FRA". Förutom fasta stationer använde de sig av mobil signalspaning ifrån ombyggda Volvobussar. "Strängt förtroligt" material kom till Sverige, för att inte hamna i ryska händer, med Stella Polaris, tillsammans med signalisterna och deras familjer. "Stella Polaris är som en agentroman i verkligheten". En fantastiskt inspirerande föreläsning.

Antal deltagare: 19

Varav kvinnor 8

Bakningsdag

Ledare: Agneta Collberg

Tid: Bagarstugan, Uppgården fredag 26 april kl. 9-13

Klass 4 i Munsö skola kom och provade på att baka. Det var 15 barn och de fick baka så mycket som de hann på "sin" timme. Rekordet tror jag blev 12 kakor. Lite senare kom det 3 barn från förskolan. Fyra stycken koncentrerade bagare bakade 2 kakor var.

Antal deltagare: 18 barn 3-10 år

Bakningsdag

Ledare: Agneta Collberg

Tid: Bagarstugan, Uppgården lördag 27 april kl. 10-16

Full fart i bagarstugan som vanligt. Det fanns både vana och nya bagare på plats. Som vanligt bakade vi tre sorters bröd, tunnbröd, knäckebröd och havrebröd. Det kom bland annat folk från Tumba, Huddinge och Högdalen som bakade. Dessutom var ett gäng på 5st 8-åringar från Solna där för andra gången.

Antal deltagare: 13

5st barn (8-9 år) 8 kvinnor + 3 föräldrar

Fågelskådning

Ledare: Björn Lindblad

Tid: Hovgårdsviken lördag 4 maj kl. 9

Ett glatt gäng samlades på morgonen och fick se en hel del fågel. Två stycken "proffsskådare" hade varit ute halva natten och råkade just passera oss. De hade skådat ett 80-tal olika fåglar under natten. Vi fick i alla fall se ett brushane par som landade i vattnet.

Antal deltagare: 14

Varav kvinnor: 7

Grillkväll vid kolmilan

Ledare: Stefan Qviberg, Christer Karlsson

Tid: Kolmilan i Hundskog lördagen 11 maj kl. 18

Trivselskväll vid kolarkojan i Hundskog med grillning på kol från gångna hösten kolmila på Adelsö. Trubadur Christer Karlsson tolkade Dan Anderssons visor.

Föredrag med skärmställning av teknik och historia vid framställning av kol i mila, samt kolarens levnadsförhållanden.

Antal deltagare: 34

Smyckning av Trefaldighetskällan

Ledare: Agneta Collberg

Tid: Finnshagen torsdag 23 maj kl. 19

Finnhagskällan visade sig från sin bästa sida i kvällssolen. Lite historia runt trefaldighetskällor och diskussion runt grundvatten problematiken. Alla hjälptes åt att smycka källan och dricka brunn. Sju klunkar under tystnad för hälsa och mot sjukdomar. Vi åt solkakor och Anders Wester sjöng "Fritiof och Carmencita" av Evert Taube.

Antal deltagare: 18 Varav kvinnor 13

Vandringsdagen

Ledare: Siri Lundmark, Laila Månsson

Tid: lördag 30 maj, Adelsö Vandringsled vid Kunsta gravhögar.

Vandringsdagen bjöd på väldigt bra vandringsväder. Siri och Laila bjöd traditionsenligt på mjöd /saft i kohorn eller mugg vid gravhögarna. Det gick åt 9 liter mjöd och 5 liter saft.

Antal passerande vandrare: 307

Hembygdsdagen

Tid: söndag 11 aug kl. 11-15

Årets tema var tegel, tegelbruket vid Stenby och allt som kan tänkas därtill. Stefan Qviberg hade tagit fram fantastiska bilder och material från arkiv och bodar. Ö-laget var där och spelade och bidrog till en fin stämning under hela dagen. Bagarstugan var igång och bakade tunnbröd och utställare var där och sålde grönsaker, honung, fårskinn, torkade blomsteruppsättningar, handvävda mattor m.m.

Regnskurar kom och gick men humöret var på topp.

Tack alla för en fin dag på Uppgården.

Antal besökare: ca 300 stycken

Blomsterbinderiets historia

Ledare: Laila Månsson

Tid: Adelsö Hembygdsgränd torsdag den 19 september 2019

Laila berättade om blomsterkonsten genom tiderna samtidigt som hon band fyra buketter. Den första var en kompakt rundbunden så kallad rokokobukett. Den andra en romantisk bukett med rosor. Den tredje som var med kan användas som brudbukett och den sista var en bukett mixad med torkade blommor. En verkligen fängslande och trollbindande föreläsning som nästan blir meditativ när man ser hennes händer under arbete. Buketterna auktionerades ut och det gav 1500 kr som skänktes till Barncancerfonden.

Antal deltagare: 12 varav kvinnor: 8

Med ångbåt från land till stad

Ledare: Lennart Rydberg

Tid: Adelsö Hembygds gård torsdag 3 oktober 2019

150 år med ångbåtstrafik på Mälaren – Lennart hade mycket att berätta. Båtarnas främsta uppgift var att frakta mjölk, grädde, grönsaker och folk till och från Stockholm. Det har funnits båtlinjer och bryggor i stort antal runt om på Mäläröarna. Det gick även att arbetspendla till Kungshatt och Gällstaö. Rederiaktiebolaget Adelsö fanns under en kort tid (1904-1906) då det blev utkonkurrerat av andra bolag. Det var 58 familjer som köpte aktier i bolaget och Lennart söker nu aktieinnehavare från Adelsö. Båtarna har ju bytt namn och byggts om ett flertal gånger men Lennart styrde oss med säker hand genom historien.

Antal deltagare: 28 varav kvinnor: 11

Ljusfest till den reoverade stenvuren

Ledare: Adelsö föreningsråd

Tid: Stenby sädesmagasin lördag 5 oktober 2019

Alla föreningar på ön, genom Adelsö föreningsråd, ville tacka Trafikverket för det fantastiska arbete de har gjort med att reovera stenvuren. Den 550 meter långa muren är ett smycke för hela ön nu. Det tänktes mer än 200 marschaller efter hela muren. Anders Gustavsson, ordförande i föreningsrådet, tackade representanter för de som arbetat med muren, Gordon Rönnerberg som har drivit på hela projektet och Agneta Collberg som kom med idén om ljusfesten. Adelsö blåsare var där och underhöll med mässingsblås i ledning av Johan Wallnäs. En kör som råkade vara på körläger på Adelsö sjöng ett par visor. Korv med bröd och varm äppelmust fanns som tilltugg.

En otroligt fin kväll med mycket värme både inifrån och utifrån.

Antal deltagare: Omkring 200 personer

Bakning

Ledare: Agneta Collberg

Tid: Bagarstugan lördag 5 oktober

Full fart i bagarstugan denna dag. Vi bakade 3 sorters bröd, havrebröd, tunnbröd och knäckebröd. Det är fascinerande att se att två barn, sju och nio år, koncentrerat och med stort tålamod kan baka i två timmar. Efter hjälp i början så var det inga problem att göra jämna och fina kakor och sedan grädda dem själva.

Antal deltagare: 11 varav kvinnor: 7 varav män: 2 och barn: 2

Bakning

Ledare: Agneta Collberg

Tid: Bagarstugan söndag 6 oktober

Denna dag fick deltagarna ta med sig egna degar. Det fanns tunnbrödsdegar i olika versioner och kryddningar, hönökakor och havrekakor. Även denna dag fanns två barn med som med stor iver bakade för fullt. Underbart att se. Den minsta deltagaren var med i häng sele på sin mammas mage.

Antal deltagare: 12 varav kvinnor: 8 varav män: 2 och barn: 2

Adelsö från ovan

Ledare: Roy Hjertén

Tid: Adelsö Hembygdsgård torsdag den 17 oktober

Roy visade bilder och filmer från sina färder som skärmflygare. Han visade Adelsö med början från Hovgården, Adelsö IP och sedan hela ön runt. Det var inte lätt att orientera sig från vilket håll bilderna var tagna ibland. En avstickare till Tofta holmar men även till Björkö och Kurön visades. Roy hade med sin utrustning som vi alla fick känna på. Avslutningsvis fick vi se bondes vackra mönster vid tröskning och skörd på åkrarna och Adelsö i höstkrud. En verkligt högtflygande föreläsning.

Antal deltagare: 30 varav kvinnor: 18 varav män: 12

Ljustöpning

Ledare: Maya Bergqvist och Agneta Collberg

Tid: Ekbacken 31 oktober och 4 november

Under stor precision och koncentration tillverkades långa fina handstöpta ljus i höstmörkret hemma hos Maya på Ekbacken. Det är fascinerande att se hur ljusen blir till av att stoppa vekarna i ljusmassan. Först händer ingenting, sedan ingenting och sedan blir det ljus.

Antal deltagare: 10 kvinnor och ett barn

Målerilådan från Munsö

Ledare: Bengt Vallin och Johan Furuvik

Tid: Adelsö Hembygdsgård torsdag den 7 november

Det var ett fascinerande yrkesliv vi fick ta del av. De berättade om olika renoveringsarbeten de gjort, både stora och små. Johan berättade att han har satt upp nytillverkade, handmålade tapeter som vi inte ens vågar fundera på vad de kostade i material. De har utfört stora arbeten som renovering av Ekerö kyrka till små delaljer i ”Trompe l'œil” (lura ögat) teknik. Spännande och lärorikt helt uppåt väggarna.

Antal deltagare: 20 varav kvinnor: 10 varav män: 10

Adelsö i pressen

Ledare: Anders Sahlén

Tid: Adelsö Hembygdsgård torsdag 21 november

Anders har gått igenom hela Svenska Dagbladets arkiv och letat efter tidningsartiklar om händelser på Adelsö, från 1887-1979. Det är händelser i både stort och smått och en inblick i vad som hände här på ön. Många artiklar handlar om transport över Svinsundet – ska det vara en färja eller ska vi bygga bro? Ångbåtstrafiken diskuterades och transportererna med den. Det var naturligtvis många artiklar om ond bråd död men också om bröllop och festligheter. Fascinerande historia i tidningsformat.

Antal deltagare: 20 varav kvinnor: 10

Adelsö Hembygdslag

Jultallrik med underhållning

Ledare: Adelsö hembygdslag

Tid: Adelsö Hembygdsgrd torsdag 28 november

Traditionsenligt hade vi jultallrik i slutet av november. God mat med från Adelsö Butik som sammanställdes av Stintan och Barbro Karlsson. Mycket gott och uppskattat som vanligt. Underhållningen stod Malin Rickardsdotter för med hjälp av Kenneth Einarsson för.

Ett väldigt varmt och fint avslut på hembygdslagets aktiva år 2019

Antal deltagare: 47 varav kvinnor: 25

Tomteverkstan

Ledare: Siri Lundmark, Maya Bergqvist, Laila Månsson, Christer Nordemo, Lisa Nordemo, Martin Höppe och Agneta Collberg

Tid: Uppgården lördag 7 december

I Tomteverkstan´ tillverkades ljuslyktor, tvål, armband, halsband, målade lådor och hjärtan, potatiss-tickor, luffarslöjd, osthylvar, reflextofsar, örngott, luktagott-påsar och mycket mer att ge bort i julklapp. Stämningen var precis som det ska vara i en tomteverkstad, glad, gemytlig och koncentrerad. Alla barn och föräldrar jobbade i flitens sken med avbrott för saft/kaffe och pepparkakor.

Antal glada deltagare barn/föräldrar: 36

Hembygds museet Uppgården

Mangårdsbyggnaden

Förteckning över tavlorna i Uppgården

En förteckning avseende de 24 tavlor som finns i Uppgården har gjorts. Förteckningen finns i kammaren i Uppgården och är tillgänglig för alla besökare.

Uppgården

Det finns en läcka på taket, vid entrén, som ännu inte är åtgärdad. Enligt kontakt med Raymond Larsson Snickargruppen bör en plåtfirma kopplas in.

Snickargruppen

- Snickargruppen har byggt ny fin dörr till jordkällaren.
- Byggt en ny ramp till toaletterna vid vagnslidret.
- På taket över vikingabåten fanns mossa. Snickargruppen har tagit bort mossan samt efter borttagandet inpregnerat taket.
- Skrapat och rengjort runt fönstren vid bagarstugan.

Trädgården

Visningskupa med bin.

Bengt Haglund har även detta år ordnat och satt upp en visningskupa med bin i närheten av Örtagården.

Örtagården har kompletterats med växter inköpta från Gustavshills handelsträdgård, Färingsö.

Museisamlingarna och arkivet

Arkivarbetet under 2019

Under tidigare verksamhetsår har arkivarbetet i huvudsak inneburit arkivering av löpande ärenden samt arkivering av tidigare cirkelverksamhet. Familjen af Klint har tidigare donerat sitt omfattande arkiv rörande sin 150-åriga tid som ägare av Tofta/Hanmora. Under 2019 har Adelsö Hembygdslag också fått ansvar för en stor del av släkten Hammarströms arkiv genom gåva från Birgitta Keskiaho. Adelsö Hembygdslag har också ett stort obearbetat material i Uppgården i form av kartor, fotografier, utställningsmaterial mm.

Arkivansvarig, Lars Skedinger, har påbörjat ett stort arbete för att strukturera arkivet och förteckna dokumenten och lagra materialet i boxar, så att det blir överblickbart och möjligt att utnyttja för forskningsändamål och som källa för kommande föredrag.

Släkten Hammarströms rötter och utveckling från 1700-talet till nutid har därmed kunnat dokumenteras. Rutinerna kring arkivet behöver utvecklas under år 2020.

Adelsö Hembygdslag

Övrigt

Gåvor

Bengt Wallin Munsö har skänkt en verktygslåda för målare som innehåller gamla målarverktyg.

Kjell Järnström har skänkt 3 biblar från 1800-talet. Kjell har även skänkt olika allmogesaker såsom bl.a. verktyg, slagfälla, vattenpass i trä, lie och bakspade.

Birgitta Keskiaho har skänkt Hammarströmska släktdokument till Adelsö Hembygdslag.

Hembygdslaget tackar

Tack Bengt Wallin, Kjell Järnström och Birgitta Keskiaho som skänkt gåvor till Adelsö Hembygdslag.

Tack till Björn Rydberg, Lars Carlsson och Barbro Carlsson som trotsar alla väder för att förse Adelsöbors postlådor med Adelsö Hembygdslags utskick.

Tack även till Raymond Larsson, Mats Lundgren och Gordon Rönnberg som utanför styrelsen bidragit med omfattande snickarhjälp.

Adelsö i februari 2020

Lars Skedinger

Agneta Collberg

Maya Bergqvist

Kjell Björk

Stintan Qviberg

Stefan Qviberg

Anders Ellström

KV Jacobson

Laila Månsson Wester

Eeva Axe

Rico Rönnbäck

Siri Lundmark

Adelsö Hembygdslag

